

PROBLEMLİ BİR İÇERİK ÜRETİM PRATIĞİ: YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ YÜZ FİLTRELERİ KULLANILARAK ÜRETİLMİŞ YETİŞKİN İÇERİKLERİ ÜZERİNE BİR ANALİZ

Oğuz Selim KOBAZA¹

Araştırma Makalesi

Başvuru Tarihi: 20.10.2025

Kabul Tarihi: 02.03.2026

ÖZ

Yapay zekâ ile entegre çalışan araçlar sosyal medyada içerik üretmek amacıyla yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Son yıllarda bu araçların çeşitlenmesiyle birlikte üretilen bazı sosyal medya içeriklerinde etik sınırların ihlâl edildiği ileri sürülebilir. Bazı yetişkin içerik üreticilerinin videolarında ya da farklı içerik üreticilerinden izinsiz alınan videolarda yapay zekâ destekli yüz filtreleri kullanılarak Down sendromlu izlenimi verilmesi ve bu kişilere ait içeriklerin sosyal medyada paylaşılması ise bu etik ihlâllerden birini oluşturmaktadır. Bu çalışma, manipüle edilmiş bu içeriklerde Down sendromlu bireylerin cinsel bir meta olarak konumlandırılmasının ortaya çıkardığı etik sorunları videolardaki ifadeler ve emojiler aracılığıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Çalışma kapsamında bu araçlar kullanılarak içerik üreten bir Instagram profili amaçlı örneklem yöntemiyle belirlenmiş, 1 Nisan-30 Nisan 2025 tarihleri arasında profilde paylaşılan 32 reels videosundaki yazılı ifadeler ve emojiler içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Analizde videolardaki yazılı ifadeler ve emojiler aracılığıyla yoğun bir pornografik anlatının oluşturulduğu görülmüştür. Oluşturulan bu anlatı üzerinden Down sendromlu bireylerin cinsel bir fetiş nesnesi hâline getirildiği tespit edilmiştir. Sonuç itibarıyla yapay zekâ teknolojilerinin içerik üretiminde engellileri fetişleştirici bir biçimde kullanılmasının engelli bireylere karşı pek çok riski barındırdığını; bu nedenle yapay zekâ araçlarıyla üretilen sosyal medya içerikleri konusunda hassas gruplara yönelik caydırıcı yasal düzenlemelerin yapılması gerektiğini ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: İletişim çalışmaları, Sosyal medya, Down sendromu, Yapay zekâ, Yüz filtreleri.

A PROBLEMATIC CONTENT PRODUCTION PRACTICE: AN ANALYSIS OF ADULT CONTENT PRODUCED USING ARTIFICIAL INTELLIGENCE-POWERED FACE FILTERS

ABSTRACT

Tools integrated with artificial intelligence are widely used to produce content on social media. In recent years, as these tools have diversified, it can be argued that ethical boundaries have been violated in some social media content. One of these ethical violations consists of creating the impression of Down syndrome through the use of AI-supported face filters in videos featuring certain adult content producers, or in videos taken without permission from other content creators, and then sharing that content on social media. This study aims to examine, through the expressions and emojis in the videos, the ethical problems arising from positioning individuals with Down syndrome as sexual commodities in these manipulated contents. Within the scope of the study, an Instagram profile

¹ Dr. Öğretim Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Gazetecilik Bölümü, selimkobaza@cumhuriyet.edu.tr, ORCID: 0000-0002-6079-2690

producing content using these tools was identified through purposive sampling, and the written expressions and emojis in 32 reels videos shared on the profile between April 1 and April 30, 2025 were analyzed using the content analysis method. The analysis revealed that an intense pornographic narrative was constructed through the written expressions and emojis in the videos. Through this constructed narrative, it was determined that individuals with Down syndrome were turned into sexual fetish objects. Ultimately, it is demonstrated that the use of artificial intelligence technologies in content production in a manner that fetishizes disabled individuals entails numerous risks for people with disabilities; therefore, it is necessary to establish deterrent legal regulations concerning social media content produced with AI tools that target vulnerable groups.

Keywords: Communication studies, Social media, Down syndrome, Artificial intelligence, Face filters.

GİRİŞ

İletişimde çığır açan internet ve internete bağlı dijital teknolojiler geçtiğimiz birkaç on yıl içinde her şeyi temelinden değiştirmiş ve dönüştürmüştür. Düşünme biçimlerini, cinselliğin doğasını, toplulukların şeklini ve benlikleri değiştiren internet, milyonlarca insanı yeni alanlarda birbirlerine bağlamaktadır (Turkle, 2024, s. 6). 2000’li yıllarda Web 2.0 teknolojilerinin geliştirilmesiyle ortaya çıkan sosyal medya mecraları ise 2010’lu yıllarda çeşitlenerek gündelik hayatın merkezine kendisini yerleştirmiş ve oluşturduğu paylaşım kültürünü kitlelere yaymıştır. Sosyal medyanın ve yapay zekâ teknolojilerinin bir arada kullanılması, bu kullanımın geniş kitleler tarafından benimsenmesi dünyada hiçbir şeyin eskisi gibi olmayacağını kanıtlar niteliktedir. 2020’lerin dünyası, gerçekliğin çeşitli araçlarla tarumar edildiği ve yeniden kurgulandığı bir mekândır. Özellikle göz ardı edilmiş krizleri derinleştiren, insanlığı yeni ve tanımlanması zor bir gerçekliğe taşıyan COVID-19 pandemisi gündelik hayatta aşına gibi görünen; ancak temelde farklılaşan bir tuhaflığa, insan ilişkilerinde tekinsizliğe ve siyasette düzensizliğe neden olmuş; hız kazanan yapay zekâ ise gerçekliğe ait alguları muğlaklaştırmıştır (Klein, 2024, s. 21). Artık sosyal medya, sahte-gerçek, yalan-doğru gibi zıtlıkların birbirine karışarak gerçekliğin başka boyutlarda ve biçimlerde yeniden üretildiği bir yere dönüşmüştür. Etiğin tanımının ve sınırlarının altüst edildiği günümüzde sosyal medya mecraları kitlelerin varoluş ve temsil mücadelesi içinde şöhrete ve paraya en kolay ulaşabilmesinin belki de kendi gerçekliğini en acımasız biçimde dayattığı araçlar hâline gelmiştir. Tanınma, onaylanma, doğrulanma ya da röntgencilığe yönelik eğilimler söz konusu olduğunda sosyal medya kateksi ve fetiş nesnelere edinme amacıyla kullanılmaktadır ve bu yönüyle bu mecralar doğası gereği libidinal olduğu söylenebilir (Pettman, 2017, s. 84).

Bilgisayar teknolojilerindeki son gelişmelerle (bilhassa internet, arama motorları, eşler arası dosya paylaşımı, sosyal ağlar, akıllı telefonlar, mobil uygulamalar ve yapay zekâ), rıza dışı çıplak veya cinsel içeriklerin dünya genelinde milyonlarca kişiye yayılması ciddi bir küresel problem hâline gelmiştir (Henry vd., 2021, s. 2). Yapay zekâ temelli uygulamalar, sosyal medyaya yönelik içerik üretim pratiklerini temelinden değiştirmektedir. Yapay zekâ uygulamalarının metin yazma, görüntü oluşturma, yüz değiştirme, ses klonlama vb. özelliklerini kullanarak kısa zamanda ve daha kolay bir biçimde sosyal medya içeriği üretebilmektedir. Bazı içerik üreticilerinin son zamanlarda problemlı bir yaklaşımla içerik ürettiğini ileri sürmek mümkündür. Problemlı yaklaşımın temelinde ise Down sendromlu bireylere özgü tipik yüz özelliklerinin esas alınmasıyla oluşturulan filtreler ve bu filtrelerin kullanılmasıyla üretilen videolar yer almaktadır. Genel olarak sosyal medyada paylaşılan kısa videolarda kullanıcıların yüzlerine özel efektler eklemek için kullanılan yüz filtreleri basit artırılmış gerçeklik uygulamalarından oluşmaktadır ve bunlar Snapchat, Instagram, TikTok gibi ticari platformlar tarafından popüler hâle getirilmiştir (Bozzi, 2025, s. 833). Ancak bazı yetişkin içeriği üreticileri, içerik üretirken Down sendromlu izlenimi veren filtreleri kasıtlı olarak kullanmaktadır. Ayrıca farklı içerik üreticilerinden izinsiz kopyalanan içeriklere de söz konusu yüz filtrelerinin eklenmesiyle oluşturulan ve manipüle edilmiş bu tarz videoların sosyal medya platformları üzerinden paylaşılmaktadır. İnsanların belirli bedenlere ve davranışlara sahip olmasını beklediğimizden, bakışlarımızı beklentilerimizle çelişen görünüm veya davranıştaki insanlara yöneltmekteyiz (Garland-Thomson, 2009, s. 6). Bu nedenle sosyal medya platformları algoritmik yapısı nedeniyle yapay zekâ araçlarıyla oluşturulmuş, bağlamından koparılmış ve farklılaştırılmış içeriklerdeki kışkırtıcı öğelerle desteklenmektedir. Örneğin, bu tür içeriklerin çoğunlukla Instagram platformu için üretildiği; videolarda yer alan kişilerin dikkat çekici giyim tarzlarıyla dans performanslarını sergiledikleri, videolarda yer alan öğeler (yazılar ve emojiler) aracılığıyla da hedef kitlenin ilgisini artırdıkları görülmektedir. Böylece manipüle edilmiş bu içerikler geniş kitlelere ulaşmaktadır.

Yapay zekâ araçları aracılığıyla oluşturulan filtrelerle gerçekliğin çarpıtılması ve bu yolla oluşturulan sosyal medya içeriklerinin yaygınlaşması özellikle hassas

grupların istismarını gündeme getirmektedir. Yapay zekânın kötü amaçlarla kullanılmasını önlemek amacıyla çeşitli düzenlemeler yapılmaktadır. Örneğin Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası'nın (EU AI Act) 50. maddesine göre sentetik ses, görüntü, video veya metin içeriği üreten genel amaçlı yapay zekâ sistemleri dahil olmak üzere yapay zekâ sistemleri deepfake içerik oluşturmak için kullanılması durumunda, üretilen içeriğin yapay zekâ araçlarıyla oluşturulduğunun veya manipüle edildiğinin etiketlenmesi gerekmektedir. Eğer üretilen içeriğin mahiyeti sanatsal, yaratıcı, hicivsel, kurgusal veya benzer bir eserin ya da programın parçasıysa eserin sunumunu veya keyfini engellemeyecek biçimde oluşturulmuş veya manipüle edilmiş içeriğin varlığının açıklanmasıyla sınırlı olduğu kaydedilmektedir (*Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası*, 2024). Yapay zekâ alanında hukuki düzenleme yapmanın hızla gelişen teknoloji ve teknolojide geride kalma endişesi nedeniyle zorlaştığını belirten Dönmez (2025, s. 971); Türkiye, Amerika, Çin ve Büyük Britanya'nın şimdiye kadar daha çok temel ilkeleri belirleyip münferit alanlarda düzenleme yapmakla yetindiğini; ilk kapsamlı yapay zekâ hukuku düzenlemesinin ise Avrupa Birliği hukukunda gerçekleştirildiğini; fakat söz konusu kaygılar nedeniyle bu düzenlemenin çerçeve bir metin olarak kaleme alındığını vurgulamaktadır.

Bu çalışmada yapay zekâ aracılığıyla üretilen çarpıtılmış içeriklerin Down sendromlu bireylere karşı bakış açısını olumsuz yönde etkileme potansiyelinin bulunduğu ileri sürülmekte ve bu içeriklerin etik dışı boyutları ele alınmaktadır.

1. Engelliliğin Sanal Dünya ile Sancılı Teması: Fetişleştirme Motivasyonları

Engelliliğin merkeze alındığı bu tarz bir içerik üretimini hangi faktörlerle açıklayabilmek mümkündür? Bu içeriklerin üretilmesi psikolojik motivasyonlarla açıklanabilir mi? İnsanlar beklenmedik bir görsel uyararla karşılaştıkları zaman bakma eylemini gerçekleştirmekte; bu eylemin ise yalnızca bir görme eyleminden ziyade yeniliğin uyandırdığı, yoğun ilginin tetiklediği, acil ve dikkat odaklı bir göz davranışı olarak tezahür etmektedir (Garland-Thomson, 2009, s. 3). Bu alışıldık olmayana yönelen bakış "merak" unsurunu tetiklediğinden dolayı Down sendromlu bireylerin fiziksel görünümleri üzerinden yapılan içerik üretim biçiminin teşvik edilmesine neden olmaktadır. Böylesi bir içerik üretiminin etik dışı olduğu, engelli bireylerin temsili açısından olumsuzluklar barındırdığı ve engelli bireylerin

kırılğanlığını daha da artırdığı ileri sürülebilir. Örneğin pornografinin erkeklerin kadınlar üzerindeki cinsel tahakkümünü kuran ve pekiştiren bir pratik olduğunu vurgulayan Elman (1997, s. 258), diğer türlerde olduğu gibi engelli pornografisinin bilhassa engelli kadın ve kız çocuklarının güvenliğini ve toplumsal statüsünü zayıflatarak onları ikinci sınıf bir konuma ittiğini ileri sürmektedir. Bir kadının çıplak bedeninin sergilenmesinin onun mutlaka sömürüldüğü anlamına gelmeyeceğini ifade eden Williams (2017, ss. 121-122) ise engelliliğin merkezde olduğu bir pornografiyi “istismarcı” olarak tanımlamaktadır. Yazar bu durumu engelli kadın bedeninin daima sömürüye açık bir beden olduğunu ve bu nedenle kadın bedeninin zayıflatılmış, mağdurlaştırılmış ve fetişleştirilmiş şekilde sunulmasından kaynaklandığını belirtmektedir.

Bruno ise internetin ortaya çıkışının engellilere olan dikkati gizli kalmış bazı gruplara çektiğini ifade ederek bu grupları Devotees (Hayranlar), Pretenders (Taklitçiler) ve Wannabes (Özentiler) olarak adlandırmakta ve bu kavramları şu ifadelerle tanımlamaktadır:

Hayranlar, engelli kişilere, özellikle hareket engelli ve özellikle ampüte kişilere cinsel olarak ilgi duyan engelli olmayan kişilerdir. Taklitçiler, yardımcı cihazlar (örneğin, koltuk değneği ve tekerlekli sandalye) kullanarak engelli gibi davranan ve böylece kendilerini engelli ‘hisseden’ veya başkaları tarafından engelli olarak algılanan engelli olmayan kişilerdir. Özentiler ise gerçekten engelli olmak isteyen ve bazen bir uzvunun kesilmesi için olağanüstü çaba sarf eden kişilerdir (Bruno, 1997, s. 243).

Limoncin vd. (2014, s. 51) ise devotizmin tarihsel süreçte farklı şekillerde tanımlandığını ve başlangıçta yalnızca ampüte bireylere yönelik cinsel ilginin “akrotomofili” terimiyle sınırlandırıldığını ifade etmektedir. Bu yönelimin daha sonraki değerlendirmelerde kimlik ya da yapay engellilik bozukluğu kapsamında ele alınabileceğinin öne sürüldüğünü aktaran yazar, bu davranışın fetişizm ve sadizmle kavramsal örtüşmeler gösterdiğinin düşünüldüğünü; ayrıca devotizmin tekil bir yönelimden ziyade gelenekselden parafilik düzeye uzanan geniş bir cinsel davranış yelpazesi içinde konumlandırıldığını vurgulamaktadır. Devotee eğilimlerinin kendilerini ampüte bireylere yönelik cinsel arzu duyan tek grup olarak konumlandırma temayülü gösterdiğini ifade eden Kafer (2012, s. 335) ise bu kişilerin toplumsal normlardan farklı olarak ampüte bireyleri arzu nesnesi olarak gördüklerini

söylemektedir. Çalışmaya konu olan içerikler göz önünde bulundurulduğunda söz konusu içerik üreticilerinin “taklitçiler” kategorisine yakın olabileceği düşünülebilir; ancak bu kavram söz konusu içerik üretim biçimine neden olan motivasyonu açıklamaktan yoksundur. Her sosyal ağın yalnızca bilişsel ve duygusal işlevler üstlenmekle kalmayıp bu birincil işlevlerinin yanında ikincil olarak bir “cinsel pazar” işlevinin olduğu ileri sürülmektedir (Fay vd., 2016, s. 195). Buradan hareketle devotee (hayranlar) olarak nitelendirilen ve engelli bireylere cinsel ilgi duyan kişilerin haz ve tatmin arayışı sürecinde bu tarz bir içerik üretimini talep edebileceğini de göz önünde bulundurmak gerekmektedir.

Engellilere yönelik cinsel arzunun teknolojiyle, bilhassa internetin sunduğu olanaklarla da nasıl kesiştiğine odaklanmalıdır; çünkü dijital araçlar engellilik ile ilgili yaklaşımları hem erişilebilirlik hem de temsil açısından yeniden belirleme gücüne sahiptir. Bu noktada, Shew'in (2020, s. 43) “Technoableism” (Teknosaglamcılık) kavramı karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram teknolojinin engelli bireyleri güçlendirme iddiası taşıırken aynı zamanda hangi beden ve zihinlerin “iyi” ve “değerli” sayılacağına ilişkin ayrımcı klişeleri yeniden üreten bir söylemi tanımlar. Yazara göre bu düşünceleri savunanların engellilerin iyiliğini düşündüğünü zannettiğini; ancak engelli bedenler ve zihinler hakkında engellilikle ilgili önyargıları ve fikirleri yeniden pekiştirdiğini göremez. Ayrıca Shew, yapay zekâ uygulamalarını değerlendirirken güçlendirme kisvesi altında engellilik önyargılarını yeniden dayatan ve pekiştiren fikirleri fark etmenin ve bunlara karşı çalışmanın önemli olduğunu vurgular. Teknolojinin engellilikle kesiştiği noktada potansiyel risk alanları da ortaya çıktığı söylenebilir. Örneğin diyabet ya da depresyon gibi tıbbi ve psikolojik rahatsızlıklara sahip bireyler için teknolojik bir destek aracı olarak işlev görebilen internet, parafilik bozukluğu bulunan kişilerde ise zaman zaman sorunlu davranışları pekiştirebilmektedir (Galbreath vd., 2002, s. 191). Yapay zekâ teknolojileri de bir taraftan kişiye özel cinsel içerik ve yapay partnerlerin kitlesel üretimine olanak tanıyarak insan refahı için sağlık ve eğitim alanlarında fırsatlar sunabilirken diğer taraftan zararlı kullanım, sosyal izolasyon ve kompulsif davranışlar gibi önemli riskleri de beraberinde getirmektedir (Lapointe vd., 2025, s. 16).

Engelli bireylerin çeşitli platformlar için yetişkinlere yönelik içerikler ürettiği bilinmektedir ve engellilerin yetişkin içeriği üretme pratikleriyle ilgili tespitler de literatürde yer almaktadır. Örneğin OnlyFans platformunun geleneksel istihdam biçimlerinde ve medyada temsil edilme konularında güçlük yaşayan birçok engelli bireye yaratıcı ifade ve ekonomik bağımsızlık imkânı sunduğu; ancak bu bireylerin sosyal yardımlar, erişilebilirlik ve toplumsal önyargularla ilgili mücadele etmesi gerekliliğini de doğurduğu belirtilmektedir (Santinele Martino vd., 2024, s. 1203). Yine bu platformun diğer gig iş platformlarının sunduğuna benzer pek çok imkânı içerik üreticilerine sağladığı, bu sayede engelli bireylerin ve bakmakla yükümlü oldukları kişilerle ilgilenenlerin geleneksel işlerin dayattığı programlara göre daha uygun bir şekilde kendi zamanlarını ayarlayabildikleri kaydedilmektedir (Hamilton vd., 2023, s. 10). Bununla birlikte, söz konusu platforma yönelik sömürü, güvencesizlik vb. eleştiriler de literatürde bulunmaktadır; ancak bu olumsuz durumlarla ilgili tartışmalar bu çalışmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Bu çalışmada, kendi hür iradesiyle içerik üreten engelli yetişkin içerik üreticileri değil; Down sendromlu izlenimi verilerek oluşturulmuş içeriklerin ve bu içerikleri üretenlerin bir sorun olarak görüldüğünü de özellikle vurgulamak gerekmektedir.

Birtakım teknolojik imkânların yaygınlaşması ile bu imkânların içerik üretiminde kullanılması, bu tarz bir içerik üretiminin motivasyon kaynağı olabilir mi? Günümüzde yapay zekâ destekli “deepfake” teknolojisinin içerik üretiminde yaygın olarak kullanıldığı bilinmektedir. İngilizce “derin öğrenme” ve “sahte” sözcüklerinin birleşiminden türetilmiş deepfake kavramı gerçek olmayan olayları meydana gelmiş gibi gösteren ve dijital olarak manipüle edilmiş hiper-gerçekçi videoları ifade etmektedir (Westerlund, 2019, s. 40). Bu terim ilk kez 2017 yılının sonlarında “deepfakes” adlı bir Reddit kullanıcısı tarafından kullanılmış ve bu kullanıcı rıza dışı pornografik içerik paylaştığından 2018’de platform tarafından yasaklanmış; akabinde bazı sosyal medya mecraları ve pornografik içerik barındıran siteler de rıza dışı pornografik içeriklerde deepfake kullanımını yasaklamıştır (Kirchengast, 2020, s. 311). Özellikle son yıllarda çeşitli üretken yapay zekâ araçlarına geniş kitlelerin ulaşabilmesi olumlu bir gelişme olarak görülse bile bu araçların farklı amaçlar doğrultusunda kullanımının sonuçlarını sosyal medyada üretilen içeriklerde

görebilmek mümkündür. Örneğin deepfake aracılığıyla liderlere ait sahte videolarla seçimlerin ve kamuoyunun manipüle edilmesi, istihbarat sızmaları ve uluslararası krizlerin tetiklenebilmesi, özellikle kadınların ve çocukların sahte pornografik içeriklerle istismar edilmesi, kurbanlara tehdit ve baskıyla psikolojik zarar verilmesi, ünlülerin taklit edilmesiyle sahte yatırım ve kimlik tuzaklarının kurulması ve yapay görüntüler aracılığıyla flört uygulamalarında insanların aldatılması gibi olumsuz durumların ve sonuçların görüldüğü söylenebilir (Romero Moreno, 2024, ss. 299-300). Başlangıçta yapay zekânın yetişkin ve pornografik içerik üretimindeki kullanımını ağırlıklı olarak deepfake teknolojileriyle ilişkilendirilmiş olsa da bilhassa 2022 yılının sonundan itibaren erotik sohbet ve pornografik görsel üretimi gibi farklı uygulamalar gelişmeye başlamış; henüz yeni bir alan olmasına rağmen, bu pratikler etrafında şekillenen aktörler, stratejiler ve iş modelleri pornografi endüstrisinin hem sınırlarında hem de içinde yer alan ve giderek genişleyen bir dijital ekosistemi ortaya koymaktadır (Anciaux ve Gramaccia, 2025, s. 4). Deepfake aracılığıyla üretilmiş pornografik içeriklere “deepfake pornosu” yerine “deepfake cinsel istismar” terimini öneren McGlynn ve Toparlak (2025, s. 14) ise bu türdeki içeriklerin, cinsel rızanın önemsizleştirildiği bir kültürü beslerken bu durumun rızasız gerçekleşen diğer cinsel şiddet biçimlerinin de fark edilmesini zorlaştırdığını; bu içeriklerin kolayca üretilmesinin ve zararlarının küçümsenmesinin de görüntü temelli istismar ve cinsel şiddetin yayılmasına uygun bir ortam yarattığını ileri sürmektedir.

Son zamanlarda ortaya çıkan ve yapay zekâ uygulamaları ile Down sendromlu imajı verilen içeriklerin engellilik savunucuları tarafından fetişleştirme ve istismar açısından ciddi bir tehdit olarak değerlendirmekte; bu içeriklerde yer alan kadınların yaşlarının küçük görünmesi nedeniyle içeriklerin reşit olmayan bireylerden alınmış olabileceği ve yapay zekâ ile manipüle edildiği yönünde kaygılar yaratmaktadır (Nath, 2025). Örneğin 16 yaşındaki bir genç kızın videosundaki yüz ifadesi yapay zekâ ile değiştirilerek Down sendromlu bir görünüm oluşturulmuş ve cinsel imalar içeren ifadelerle yayınlanmıştır (Mustafa, 2025). Üretilen bu gibi içeriklerin engelli bireyler üzerinden para kazanmak için oluşturulduğunu; söz konusu içeriklerin yanlış ve aşırı cinsel imgelemler yarattığını söyleyen bazı uzmanlar ise Down sendromlu insanların âşık olmasının, çocuk sahibi olabilmemesinin ve cinselliğini yaşayabilmesinin doğal bir

şey olduğunu vurgulamaktadır (Schlott, 2025). Ancak bu tarz bir içerik üretimine zemin hazırlayan çeşitli faktörler bulunmaktadır. Meta CEO'su Mark Zuckerberg, Ekim 2024'te yaptığı açıklamada sosyal medya platformlarının bir sonraki içerik dalgasının yapay zekâ tarafından üretilmiş içerikler olacağını söylemiş; bunun Facebook, Instagram ve Threads gibi platformlarda temel bir dönüşüm yaratacağını belirtmiştir (Hays, 2024). Bu tavrın kullanıcılar arası etkileşimlerin azalmasına karşılık, algoritmik olarak önerilen ve yapay zekâ ile üretilen içeriklerle akışların yeniden yapılandırılacağı vurgulanmış; ancak bu stratejinin anlamsız ve duygusal manipülasyona açık içeriklerin yaygınlaşması ve sosyal medya platformlarının özgün ve insani deneyimlerden uzaklaşarak sentetik bir içerik çöplüğüne dönüşme riski de dile getirilmiştir (Tangermann, 2024). Bu türdeki içerik üretim dinamiği içinde "AI pimping" kavramının içerik üreticileri için bir motivasyon kaynağı olduğunu ileri sürmek mümkündür. Söz konusu kavram, gerçek model ve yetişkin içerik üreticilerine ait görsellerin çalınarak yapay zekâ ile dönüştürülmesi, sentetik yüzlerle yeniden yapılandırılması ve bu görsellerin flört siteleri, Patreon, OnlyFans vb. platformlarda ticari amaçlarla kullanılmasını tanımlamaktadır (Maiberg ve Koebler, 2024). Örneğin 404 Media'nın araştırmasına göre, birbiriyle bağlantılı bazı Instagram hesaplarının gerçek içerik üreticilerinin videolarını izinsiz bir biçimde alıp yapay zekâ ile yüz değiştirerek paylaştıklarını ve bu içerikleri OnlyFans benzeri platformlara yönlendirme aracı olarak kullandıkları tespit edilmiştir. İlk başta birkaç hesapla sınırlı olan bu uygulamanın "AI pimping" adı altında zenginleşme vaadi sunan kurslarla desteklenen bir endüstriye dönüştüğü vurgulanmaktadır. Söz konusu araştırmada son dönemde uzuv amputasyonu ve Down sendromu gibi özgül beden temsillerine yönelen mevcut hesapların rızası olmayan engelli kişiliklerin yapay simülasyonları üzerinden fetişleştirme ve ticarileştirme pratiğini yaygınlaştırdığı belirtilmektedir (Maiberg, 2025). Jacobsen ve Simpson'ın (2024, s. 1096) ifade ettiği gibi, Deepfake teknolojisi "asla tek bir şey" olmayıp algoritmalar, veriler, medya, sosyo-kültürel ve politik bağlamlar, finansal teşvikler, tespit yöntemleri ile hem gerçek hem de algılanan toplumsal zararların rahatsız edici bir bileşimidir. Bu durum, Han'ın (2017, ss. 27-28) teşhircilik toplumu şeklinde tanımladığı, her şeyin dışa vurulduğu, ifşaya ve tüketime açık hale getirildiği pornografik toplum yapısı bağlamında daha da anlam kazanmaktadır. Han'a göre, kapitalist ekonominin dayattığı sergilenme mecburiyeti,

her şeyi özgülüğünden soyutlayarak sadece sergilemeye yarayan ve değer yaratan bir metaya dönüştürmektedir. Buradan hareketle, Down sendromlu bireylerin fiziksel özelliklerini merkeze alan bir içerik üretim pratiğinin yalnızca bireysel yönelimler ya da teknolojik araçlarla açıklanamayacağı; bu durumun ortaya çıkmasında söz konusu yönelimlerin tetiklediği ve kışkırttığı haz arayışının ekonomik değere dönüştürüldüğü bir sisteminin belirleyici olduğu ileri sürülebilir.

2. Araştırmanın Metodolojisi

2.1. Araştırmanın Amacı

Yapay zekâ destekli uygulamalarla üretilen bazı sosyal medya içeriklerinin engelli bireyleri cinsel bir fetiş nesnesi hâline getirebilme potansiyelini taşıması ve bu durumun engelli bireyler için ciddi bir istismar tehdidi oluşturması bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Bu çalışma, yetişkin içerik üreticilerinin bilinçli bir şekilde ürettiği ya da başka içerik üreticilerinden izinsiz olarak alınan videoların yapay zekâ araçları kullanılarak Down sendromunun tipik yüz görünümüleriyle ilgili filtrelerin kullanıldığı sosyal medya içeriklerinde Down sendromlu bireylerin temsil edilme biçimlerinin ortaya çıkardığı çok boyutlu etik sorunları videolardaki ifadeler ve emojiler aracılığıyla incelemeyi amaçlamaktadır. Bu bağlamda araştırma kapsamında şu sorulara yanıtlar aranacaktır:

- S1. Videolardaki metin ve emoji kullanımı aracılığıyla engelli kadın bedeni nasıl cinsel bir fetiş nesnesine indirgenmektedir?
- S2. Bu videolardaki yazı ve emojiler aracılığıyla nasıl bir etki yaratmak hedeflemektedir?
- S3. Kullanılan yazı ve emojilerle nasıl bir engellilik algısı oluşturulmaktadır?
- S4. Söz konusu yazı ve emojiler engelliliğe yönelik mevcut ayrımcı yargıları nasıl pekiştirmektedir?

2.2. Araştırmanın Önemi

Sosyal medya mecraları kitleleri etkileme gücüne sahip araçlardır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte herkes az bir bilgi ve çaba ile içerik üretebilme imkânına erişebilmektedir. İçerik üretimi aracılığıyla hoşça vakit geçirmek de ekonomik gelir elde etmek de mümkün hâle gelmiştir. Günümüzde yapay zekâ

araçlarının yaygın biçimlerde kullanılmasıyla birlikte içerik üretimi daha kolaylaştırmakta, zamandan ve mekândan tasarruf sağlamaktadır. Ayrıca bu araçlarla yeni, yaratıcı ve özgün içeriklerin oluşturulmasını da mümkündür. Dolayısıyla bu araçlarla gerçeklik çarpıtılmakta ve farklı şekillerde sunulmaktadır. Bu açıdan bakıldığında söz konusu içeriklerin insanları etkileme ve onların algılama biçimlerini şekillendirebilme gücüne sahip olduğu ileri sürülebilir.

Sosyal medya mecraları her ne kadar “alternatif” olarak adlandırılırsa da ana akım medya gibi toplumdaki kalıplaşan yargıların ve dışlayıcı uygulamaların yeniden üretilebildiği, hatta bu uygulamaların ana akım medyadan daha hızlı bir biçimde yaygınlaşabildiği bir alan hâline gelmektedir. Bu nedenle içerik üretiminde yapay zekâ teknolojilerinin kullanılması engelli bireye karşı algıların ve yargıların sınırlarını yeniden şekillendirmektedir. Yapay zekâ destekli bazı uygulamaların engellilik gibi hassas bir konuda gerçeklikten koparılmış biçimlerde içerik üretmek için kullanılması etik açıdan büyük bir problem oluşturmaktadır ve bu durum da problemin bilimsel olarak incelenmesini gerekli kılmaktadır. Son zamanlarda sosyal medyada bazı yetişkin içerik üreticilerinin oluşturduğu ya da başkaları tarafından oluşturulmuş içeriklerinin izinsiz olarak kopyalanıp bu içeriklere yapay zekâ araçlarının uygulanmasıyla oluşturulan sentetik içerikler dikkat çekmeye başlamış ve etik açıdan çok boyutlu olarak tartışmaya açılmıştır.

Bu çalışma herhangi bir engeli bulunmayan; ancak Down sendromluymuş izlenimi veren içerik üreticilerinin Down sendromunu cinsel bir fetiş nesnesi hâline getirmesi, dolayısıyla engellilerin cinsel bir meta olarak konumlandırılmasının muhtemel sonuçlarını bu içerikler üzerinden tartışmakta ve bu içeriklerin potansiyel etkilerine dikkat çekmektedir. Engelli bireylerin temsil biçimlerini bu etik dışı içerik üretimi pratiğiyle üretilmiş videolar üzerinden inceleyen bu çalışmanın özgün bir nitelik taşıdığı düşünölmekte ve alanyazına katkıda bulunması hedeflenmektedir.

2.3. Araştırmanın Kapsamı ve Sınırlılıkları

Down sendromlu bireylerin yüz görünömlerine ilişkin filtreler kullanılarak oluşturulan Instagram içeriklerinde Down sendromlu bireylerin temsil edilme biçimlerindeki çok boyutlu etik sorunların ele alındığı bu çalışmada paylaşım yapılan

pek çok Instagram hesabı ve paylaşılan videolar çalışmanın evrenini oluşturmaktadır. Çalışma evreninin geniş olması nedeniyle çalışmanın sınırlılıkları mevcuttur. Bu evren içerisinde Instagram'da Down sendromu filtresi kullanan @moonawaiфуu adlı Instagram hesabı çalışmada örneklem olarak seçilmiştir. Diğer bir sınırlılık ise bir sosyal medya platformunda analiz edilebilecek pek çok verinin yer almasıdır. Bu nedenle söz konusu içerik üreticisinin Instagram platformunda 1-30 Nisan 2025 tarihleri arasında paylaştığı 32 reels videosunda yer alan öğeler (yazılı ifadeler ve emojiler) analiz edilmiş, videolarda bulunan görsel-işitsel unsurlar, video açıklamaları ve izleyici yorumları gibi diğer veriler araştırmaya dâhil edilmemiştir.

2.4. Araştırmanın Örneklemi ve Yöntemi

Bu çalışma nitel desenli bir araştırmadır. Amaçlı örneklem metodu kullanılarak Instagram'da @moonawaiфуu kullanıcı isimli hesap çalışma kapsamında örneklem olarak seçilmiştir. Amaçlı örneklem metodu ile araştırma sorularına en iyi şekilde yanıt verecek, araştırmanın hedef kitlesini ikna edecek ve bilgi açısından zengin örneklerin seçilmesi amaçlanmaktadır (Emmel, 2013, s. 33). Çalışmada nitel araştırma yaklaşımlarından biri olan içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, sosyal iletişim olgularını incelemeye yönelik bir araştırma tekniğidir ve temelde yazılı metinler ya da sözlü iletişimin dökümünü esas alan bir yöntemdir (Berg ve Lune, 2021, s. 349). Bu yöntem verilerin kodlanması, temaların bulunması, kodların ve temaların düzenlenmesi ve son olarak bulguların tanımlanarak yorumlanması aşamalarını kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011, ss. 227-228). Bu bağlamda çalışmanın veri toplama aşamasında Instagram'da yapay zekâ aracılığıyla sahte yüz efektleriyle oluşturulmuş içerikleri paylaşan hesaplar incelemeye alınmıştır. Instagram'da @moonawaiфуu kullanıcı isimli hesabın 1-30 Nisan 2025 tarihleri arasında paylaştığı 32 reels videosu kaydedilmiştir. Kaydedilen bu videolardaki yazılı ifadelerin ve emojilerin sistemli bir şekilde dökümü alınmıştır. Dökümde içerik üreticisinin yazım biçimi korunmuştur. Ayrıca videoların sonunda hedef kitleyi etkileşime yönlendiren açıklamalar bulunmaktadır. Bu açıklamalar ise parantez içine alınarak diğer ifadelerle karışması önlenmiştir. Videolardaki ifadelerin İngilizce olması nedeniyle Türkçe çevirisine de yazılmıştır. Akabinde videolarda yer alan tüm yazılar ve emojilerin toplu

bir biçimde yer aldığı bir tabloya yer verilmiştir. Söz konusu videolardaki yazı ve emojilerin anlamlarından hareketle şu kategoriler oluşturulmuştur:

- 1) Duygusal Yeterliliğin Vurgulanması Bağlamında Down Sendromunun Konumlandırılması
- 2) Down Sendromunun Fetişleştirilmesi ve Pornografi Vurgusu
- 3) Cinsellik ile Masumiyet Arasındaki İkilemin Vurgulanması
- 4) Platform Etkileşimini Artırmaya Yönelik İfadeler

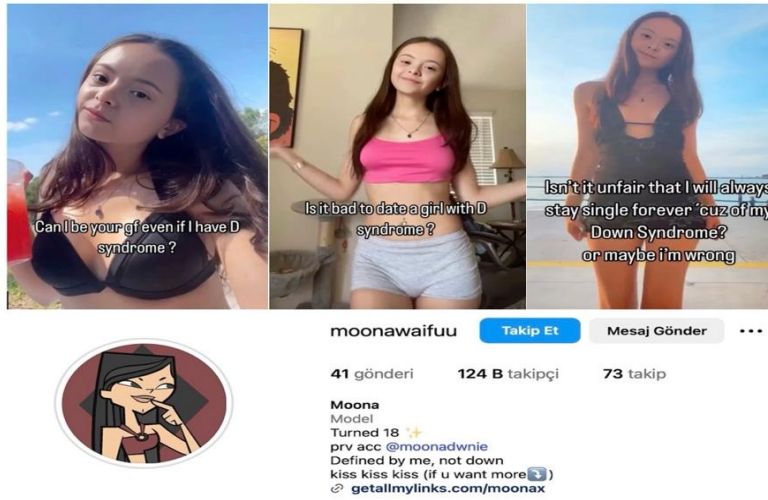
Oluşturulan bu dört kategori ile incelenen videolardaki yazı ve emojilerin sadece dilsel düzlemde değil, aynı zamanda bu öğelerin oluşturduğu duygusal, cinsel ve etkileşim boyutunu ortaya koymak amaçlanmıştır. Yukarıdaki kategoriler kapsamında kategorinin tanımını, video numaralarını ve emojileri gösteren başka bir tabloya daha yer verilmiştir. Emojiler, dijital iletişimde duyguları, tonlamayı ve bağlamı aktarmaya yarayan; yüz ifadeleri başta olmak üzere beden dili öğelerinin görsel karşılıkları işlevini üstlenen unsurlardır (Dhawan, 2022, s. 80). Bu bağlamda emojilerin genel anlamları ve cinsel çağrışımlarının bulunması nedeniyle emojilerin çözümlenmesinde <https://emoji-graph.org> internet sitesi ile Baucom'un (2025) Sexting Emojis Meaning Chart (Cinsel İçerikli Mesajlaşma Emoji Tablosu) referans alınmıştır. Çalışmada videolardaki ifadeler ve emojiler engellilik, toplumsal cinsiyet, dijital kültür bağlamlarında eleştirel bir çerçevede ele alınmaktadır.

3. Bulgular

Çalışma kapsamında ele alınan ve yapay zekâ araçları kullanılarak Down sendromlu izlenimi oluşturan ve bu yolla içerik üreten @moonawaifuu kullanıcısının videolarına ait kesitler ve Instagram profil görüntüsüne ait görsel şu şekilde yer almaktadır:

Şekil 1

@moonawaifuu Kullanıcı Hesabına Ait Ekran Görüntüleri

Kaynak: [instagram.com/moonawaifuu](https://www.instagram.com/moonawaifuu)

Yukarıda yer alan @moonawaifuu kullanıcı isimli içerik üreticisinin Instagram profiline ait bilgiler incelendiğinde kendisini 18 yaşına yeni giren bir model olarak tanımladığı ve 124 bin takipçiyeye sahip olduğu görülmektedir. Özel hesabının adının bulunduğu profilde dikkat çeken diğer bir unsur ise “Beni ben tanımlarım, down değil” ifadesidir. Ayrıca kullanıcının profilinde yer alan “öpücük öpücük öpücük (daha fazlasını istiyorsan 📌)” ifadesiyle [getallmylinks.com/moonax](https://www.getallmylinks.com/moonax) linki işaret edilmektedir. Bu link ise <https://onlyfans.com/moonamay/> adresine yönlendirmektedir (moonamay/ OnlyFans, t.y; moonax / Get All My Links, t.y). Ayrıca içerik üreticisinin videolarından alınan kesitlerde Down sendromlu bireylerin tipik yüz özelliklerinin temel alındığı bir filtrenin kullanıldığını söylemek mümkündür. Aşağıda @moonawaifuu kullanıcısının 1-30 Nisan 2025 tarihleri arasında paylaştığı 32 reels videosunun paylaşıldığı tarihi, videolardaki orijinal ifadeleri ve ifadelerin Türkçe çevirileri ve videolarda yer alan emojileri gösteren tabloya şu şekilde yer verilmiştir:

Tablo 1

@moonawaifuu Adlı Instagram Kullanıcısının Videolarında Yer Alan Yazı ve Emojiler

Video no	Paylaşım tarihi	Videolarda yer alan yazı(lar) ve emoji(ler)	Türkçe çevirisi	Video no	Paylaşım tarihi	Videolarda yer alan yazı(lar) ve emoji(ler)	Türkçe çevirisi

1	01.04.2025	Isn't it unfair that I will always stay single forever 'cuz of my Down Syndrome? or maybe i'm wrong (You should read the description below plss)	Down sendromum yüzünden sonsuza kadar bekar kalmam haksızlık değil mi? Belki de yanılıyorum. (Alttaki açıklamayı okur musun lütfen?)	17	16.04.2025	People hating me because of my D syndrome but I just need friends to be with 😞 (read description below please)	İnsanlar D sendromumdan dolayı benden nefret ediyor ama benim sadece arkadaşlara ihtiyacım var 😞 (Alttaki açıklamayı oku lütfen)
2	01.04.2025	My syndrome is 📌 But your 📌 is 📌 (ps: if I'm right check the link on my bio 😞)	Sendromum 📌 ama senin 📌 (Not: Eğer haklıysam bio'mdaki linke bak 😞)	18	17.04.2025	Do you want a A-CUP GF with D syndrome ? 📌 📌 (Read the description below for a surprise)	D sendromlu A-CUP bir kız arkadaş ister misin? 📌 (Sürpriz için açıklamayı oku)
3	02.04.2025	Down syndrome doesn't mean I can't be a cute gf 😞	Down sendromum olması sevimli bir kız arkadaş olamayacağım anlamına gelmez 😞	19	17.04.2025	Having D syndrome doesn't mean I can't be a lovely wifeyyy (read caption for a surprise in your Dm)	D sendromum var ama tatlı bir eş olamam mı yani? (Dm'de bir sürpriz için açıklamayı oku)
4	04.04.2025	Down syndrome doesn't mean I can't get on my knees 😞 (Read the description pls 😞)	Down sendromum var diye diz çökmem mi yani 😞 (Alttaki açıklamayı oku lütfen 😞)	20	18.04.2025	I can still be cute even if I have Down syndrome , right? 😞	Down sendromum olsa da hâlâ sevimli olabilirim, değil mi? 😞
5	04.04.2025	Would you ever try a 47 chromosome Tacos 🌮 😞 (Read the description)	47 kromozumlu taco dener miydin? 🌮 😞 (Açıklamayı oku)	21	20.04.2025	Am I your type of girl even if I have Down syndrome ? (check description)	Down sendromum olsa da senin tipin bir kız olabilir miyim? (Aşağıdaki açıklamayı kontrol et lütfen)

						n below plss)	
6	05.04.2025	Would you eat a 47 chromosome taco 🌮? 🤔 (read the description and maybe you'll receive a surprise in dm 😊)	47 kromozumlu taco 🌮 yer miydin? 🤔 (Açıklamayı oku, belki dm'den sürpriz alırsın 😊)	22	20.04.2025	Would you date me even if I have D syndrome? (read the description below if yes)	Down sendromum olsa da benimle çıkar mısın? (Evetse açıklamayı kontrol et)
7	05.04.2025	Maybe my syndrome is D but all I want is your D 🍆 (Check the description for surprise in your dm)	Belki sendromum D ama tek istediğim senin P 🍆 (Dm'de sürpriz için açıklamayı kontrol et)	23	22.04.2025	Would you eat a 47 chromosome taco? 🌮 (read the description plsss)	47 kromozumlu taco yer miydin? 🌮 (Açıklamayı oku lütfen)
8	05.04.2025	Can you still love me even if I have Down Syndrome? 😞 (read the description pls)	Down sendromum olsa da beni hâlâ sevebilir misin? 😞 (Açıklamayı oku lütfen)	24	23.04.2025	Is it bad to date a girl with D syndrome? (Read description for a surprise pls)	D sendromlu biriyle çıkmak kötü mü? (Sürpriz için açıklamayı oku lütfen)
9	06.04.2025	Would you let D syndrome stop you for being my BF? 🤔 (check the description plss)	Down sendromum sevgilin olmana engel olur mu? 🤔 (Açıklamayı oku lütfen)	25	23.04.2025	Having D syndrome doesn't mean I can't make you finish in 10 seconds 🤔 (Check the caption for a surprise)	D sendromum olsa da seni 10 saniyede tatmin edemez miyim 😞 (Sürpriz için açıklamayı kontrol et)
10	08.04.2025	Yeah my syndrome is Down but I can also get down on my knees to make it hard and up 🤔	Evet sendromum Down ama seni "yukarı çıkarmak" için diz çökerim 🤔 (Alttaki açıklamayı oku lütfen)	26	24.04.2025	Can I be your gf even if I have D syndrome?	D sendromum olsa da sevgilin olabilir miyim?

		(Read the description below plss)				(read the caption for a surprise in dm)	(Dm'de sürpriz için açıklamayı oku)
11	10.04.2025	My syndrome is Down but It's up to you if you want to hook up with me 🤔 (Read the caption for a surprise ✨)	Sendromum Down ama seninle takılmak isteyip istemediğine sen karar verirsın 🤔 (Sürpriz için açıklamayı oku ✨)	27	25.04.2025	My syndrome is Down but are you down for me? (read caption pls)	Sendromum Down ama benim için var mısın? (Açıklamayı oku lütfen)
12	11.04.2025	Can I be a good GF for you even if I have D syndrome? 🤔 (Pls read the description for a surprise 🍷)	D sendromum olsa da sana iyi bir kız arkadaş olabilir miyim? 🤔 (Açıklamayı oku lütfen, bir sürpriz var 🍷)	28	26.04.2025	Can I still have a good love life even if I have D syndrome? (Read caption pls)	D sendromum olsa da güzel bir aşk hayatım olabilir mi? (Açıklamayı oku lütfen)
13	12.04.2025	I may have D syndrome but I could get everything you wanted 🤔 (Read the description below for a surprise in your dm)	D sendromum olabilir ama senin istediğin her şeyi yapabilirim 🤔 (Dm'de bir sürpriz için açıklamayı oku)	29	26.04.2025	My syndrome is Down but I can make it Hard for you ✨🤔 (Read description for a surprise in dm)	Sendromum Down ama seni "yukarı çıkarabilirim" ✨🤔 (Dm'de sürpriz için açıklamayı oku)
14	13.04.2025	Are you ok to hook up with a D syndrome girl? (check description for surprise in DM)	D sendromlu bir kızla takılmaya var mısın? 🤔 (Dm'de sürpriz için açıklamayı kontrol et)	30	28.04.2025	Still cute even if I have D syndrome, right? (read caption plss)	D sendromum olsa da hâlâ sevimliyim, değil mi? (Açıklamayı oku lütfen)
15	14.04.2025	A-cup with D syndrome? Do men like it? (check description for a surprise)	A-cup ve D sendromu? Erkekler bunu beğenir mi? (Sürpriz için açıklamayı kontrol et)	31	28.04.2025	I may have Down Syndrome but I can still make you finish quickly tho (read description for a	Down sendromum olabilir ama seni yine de hızlıca tatmin edebilirim. (Sürpriz için açıklamayı oku lütfen)

karşı toplumsal kabulleri yeniden üreten, yaygınlaştıran ve içeriğin hedef kitlesini yönlendirme amacı taşıyan kurgulanmış söylemler olduğu ileri sürülebilir.

Bu anlatıya emojiler de dâhil olmaktadır. @moonawaifuu kullanıcısının videolarında “🥺”, (yalvaran yüz), “🤔” (düşünceli yüz), “👁️” (gözü yaşlı gülümseyen yüz), “👉👈” (elinin tersiyle sağ ve solu gösteren işaret parmağı) emojileri kullanılmaktadır. Duygusal anlam yoğunluğuna sahip “🥺”, “🤔”, ve “👁️” emojileri, yardım talebinde bulunma konusundaki tereddüt, yaşamdan duyulan genel hoşnutsuzluk ve melankoli ile bireyin hayal kırıklığı, çaresizlik ve kabulleniş duygularını, çoğunlukla içselleştirilmiş ve bastırılmış biçimde ifade etmektedir (👁️ *Gözü yaşlı gülümseyen yüz*, t.y; 🥺 *Yalvaran yüz*, t.y; 🤔 *Düşünceli yüz*, t.y). Aynı zamanda yalvaran yüz emojisinin itaatkârlık anlamı taşıdığı da göz önünde bulundurulmalıdır (Baucom, 2025). Bu emojilerin yanı sıra reels videolarında yer alan ifadelerde “👉👈” (elinin tersiyle sağ ve solu gösteren işaret parmağı) emojilerinin kullanılması oldukça dikkat çekicidir. “Birbirine Dokunan İki Parmak” (Two Fingers Touching) ifadesi, genellikle bir soruyu utangaçlık veya tereddütle sorma hâlini ifade eden birbirine yönelmiş iki işaret parmağı emojisine karşılık gelen bu emoji çifti parmakların birbirine dokunma hareketiyle ilişkilendirilmiş; bu ifade özellikle Mart 2020’de Twitter ve TikTok platformlarında metin içeriklerine ve memlere dâhil edilerek yaygınlaşmıştır (*Know Your Meme*, 2020). Japon popüler kültüründe, özellikle anime ve mangalarda sıkça rastlanan bu jest, karakterlerin utangaçlık veya çekingenlik gibi duygusal durumlarını ifade etmek amacıyla kullanılan, genellikle romantik bir ilgi duyulan kişiye karşı sergilenen ve zamanla kültürel bir klişe hâline gelen görsel bir ifadedir (Khedun-Burgoine ve Kiaer, 2023, s. 21). Ayrıca “moonawaifuu” kullanıcı adında yer alan “waifu” kavramı özellikle anime çizgi filmlerinde yer alan bir kişinin romantik partner olarak gördüğü kurgusal karakter olarak tanımlanmaktadır (“Waifu”, 2025). Bu kültürel referanslar adı geçen emojilerin kullanıldığı “*D sendromum olsa da sana iyi bir kız arkadaş olabilir miyim?*” ifadesiyle birlikte ele alındığında içerik üreticisinin emoji kullanımının bilinçli bir tercihini yansıttığını; popüler kültür ve internet kültürü referansları ile zenginleştirilmiş bu

tercihin ise hedef kitleyi yönlendirmeye yarayan profesyonel bir taktik olduğunu ileri sürmek mümkündür.

3.2. Down Sendromunun Fetişleştirilmesi ve Pornografi Vurgusu

@moonawaiuu profilindeki videolarda kullanılan ifadelerin çok yoğun bir biçimde erotik ve pornografik ifadelerle yüklü olduğu ve bu erotik ve pornografik anlatının yer yer emojiler ile şifrelendiği tespit edilmiştir. Bu anlatının şifrelenmesinin diğer bir nedeni de Instagram'ın topluluk kurallarının olduğu ileri sürülebilir (*Meta Audience Network Policy*, t.y). Söz konusu videolarda Down sendromu hem fiziki hem de genetik özellikleriyle cinsel fantezilere dâhil edilmekte ve bu yolla problemler bir temsil pratiğinin sergilendiği görülmektedir. Postfeminist bağlamda çekicilik ve seksilik kadın kimliğinin temel bir unsuru olarak görülmekteyken, engelli kadınlar sıklıkla bu normdan dışlanmakta ve cinsiyetsiz hâle getirilmektedir; çünkü çekici olmanın onlar için erişilemez olduğu varsayılmaktadır (Hill, 2022, s. 1320). Fakat bu içerik üretimi biçimi ciddi anlamda problemler bir bakış açısına sahip olduğundan dolayı bu içeriklerin engelli kadın cinselliğini normalden farklı bir biçimde konumlandırarak engelliliği cinsel bir metaya dönüştürmektedir.

Söz konusu videolarda ifadeler ve emojiler aracılığıyla kışkırtıcı bir cinsel söylem inşa edilmekte engellilik ise cinsel bir obje olarak konumlandırılmaktadır. Bilindiği üzere 46 kromozom sayısının 47 olma durumu Down sendromunun nedenlerinden biridir (Yüzüğüldü, 2023, s. 233). 47 kromozoma sahip olma gibi bir genetik durum bu içeriklerde aşırı derecede pornografik ifadelerle sunulmaktadır. Örneğin “47 kromozomlu taco dener miydin? 🍔 😊” ve “47 kromozomlu taco 🍔 yer miydin? 🍔 😊” ifadeleriyle birlikte kullanılan taco emojisi (🍔) aracılığıyla kadın cinsel organı ima edilmektedir (Baucom, 2025). Diğer taraftan bu ifadelerde yer alan “denemek” (try) ve “yemek” (eat) eylemleri üzerinden cinsel ilişki imasında bulunmaktadır. Bu ifadelerle Down sendromunun genetik açıdan farklılığı cinsellikle bağdaştırılmış; norm dışı olanı cinsel deneyimleme üzerine kurgulanan bir fantezi dile getirilmiştir. Ayrıca kullanılan emojilerin engellilik hâlini cinsel açıdan metalaştıran söylemi desteklediği görülmektedir.

“D sendromlu bir kızla takılmaya var mısınız?” ifadesinde yer alan “takılmak” (hook up) kavramının anlamı, “hook up”ın “h🍩🍩k up” şeklinde iki donut emojisiyle şifrelenmesi ve donut (🍩) emojisinin kadın cinsel organına gönderme yapması ile söz konusu ifade cinsel ilişki iması taşımaktadır (Baucom, 2025). “Sendromum Down ama seninle takılmak isteyip istemediğine sen karar verirsin 🍩🍩” ifadesinde ise “hook up” (takılmak) kelimesi cinsel ilişki anlamına gelmektedir ve “h0ok up” şeklinde yazılarak şifrelenmiştir. Bu cümlede kullanılan “👁️” (Gizlice bakan yüz) emojisi genellikle gözetleme ve gizlice göz atma anlamı taşımaktadır (👁️ Gizlice bakan yüz, t.y). “🤔” (düşünceli yüz) ve “🍩” (donut) emojilerinin kullanılmasıyla hem cinsel hem de duygusal olarak ileilmek istenen mesaj pekiştirilmektedir.

Videolarda yer alan “Down sendromum var diye diz çökmem mi yani 🤔”, “Evet sendromum Down ama seni ‘yukarı çıkarmak’ için diz çökerim 🍩” ve “Belki sendromum Down ama senin için diz de çökerim 🤔🤔” cümlelerinde ima edilen oral ilişki, “diz çökme” ifadesiyle dile getirilmektedir (“Get on your knees”, 2025). Diğer taraftan bu ifadelerle birlikte kullanılan “👁️” (dil dışarıda), “😫” (çok yorgun), “😋” (lezzetli yiyecek beğenen yüz), ve “👁️” (gizlice bakan yüz) emojilerinin genel kullanımlarına bakıldığında 🤔 eğlenceli olmayı ve yaramaz bir şakayı, 😫 aşırı yorgunluk ve tükenmişliği, 😋 lezzetli bir şeyi iştahla beğenmeyi ya da çekiciliği, 👁️ ise merakla ama tedirgin biçimde gizlice bakmayı ifade etmektedir (👁️ Dil dışarıda, t.y; 😫 Çok yorgun, t.y; 😋 Lezzetli yiyecek beğenen yüz, t.y; 👁️ Gizlice bakan yüz, t.y). Bu emojilerin “diz çökme” ifadesiyle birlikte kullanılması, oral ilişki imasını şehvet, şakacılık ve utangaçlık temalarıyla harmanlayan pornografik bir söylem inşa ederken diğer taraftan engelli kadın bedenini aktif ve arzulanır kılan bir pozisyonda konumlandırmaktadır. Bu konumlandırış engelli bedenini her daim seksüel arzuların karşılayıcısı olarak sunarken diğer taraftan da engelli bedenini “cinsellikten arınmış” olarak görme temayülüne karşı çıkmaktadır. Ancak bu karşı çıkış engelli bireyleri güçlendirici bir söylemi değil, pornografik dil ile objeleştirilen bir tavrı yansıtmaktadır.

Reels videolarında yer alan “*Evet sendromum Down ama seni ‘yukarı çıkarmak’ için diz çökerim* 🤪”, “*Sendromum* ⬇️ *ama senin* 🙄 🙄 🙄 🙄” ve “*Belki sendromum D ama tek istediğim senin* 🙄 🤪” ifadelerinde görüldüğü gibi bilinçli bir biçimde kullanılan ve emojilerle şifrelenmiş pornografik imalar söz konusudur. İlk ifade de kullanılan patlıcan emojisi (🍆) genellikle sosyal medyada erkek cinsel organını sembolize etmekte (🍆 *Patlıcan*, t.y); bu emojiyle birlikte kullanılan “🙄” (Karşılıklı işaret eden işaret parmağı) “⬆️” (yukarı ok) ve “👉” (avuç içi yukarı bakan el) emojileri ise erektil çağrışımları barındırmaktadır. Videolarında yer alan ifadeler ve özellikle emojiler aracılığıyla Down sendromu aşırı seksüel hâle getirilmektedir. Down sendromlu olmanın tam merkezde bulunduğu bu ifadelerdeki Down sendromlu kadın imajı, aşırı flörtözdür ve cinsel açıdan her şeyi yapabilecek potansiyele sahiptir. “*Sendromum* ⬇️ *ama senin* 🙄 🙄 🙄 🙄” ifadesinde kullanılan emojiler ise engelli kadın bedenini “down” olarak etiketleyip “⬇️” (aşağı ok) emojisiyle kodlamakta; eril üstünlüğü ise “ereksiyon” ile özdeşleştirip “⬆️” (yukarı ok) emojisiyle vurgulamaktadır. “*Belki sendromum D ama tek istediğim senin D* 🤪 🙄” ifadesindeki “D” harfi ile ima edilen kavramlar Down sendromu ve erkek cinsel organıdır ve bu ima ile cinsel ilişki isteği dile getirilmektedir. Başka ifadelerde de görüleceği üzere Down sendromuna sahip olmanın cinsel doyum için bir engel teşkil etmediği mesajı vurgulanmakta, cinsel performansın yeterli oluşunu temel alan ve haz üretimine dayalı bir pornografik anlatı sergilenmektedir. “*D sendromum olsa da seni 10 saniyede tatmin edemez miyim* 🤪” ve “*Down sendromum olabilir ama seni yine de hızlıca tatmin edebilirim*” ifadelerinde geçen “🙄”, “🙄”, “⬆️” ve “👉” emojileriyle ima edilen erektil çağrışımların yanı sıra “10 saniye” ve “hızlıca” (quickly) gibi ifadeler aracılığıyla aşırı cinselleştirilmiş Down sendromlu kadın imajının yaşatacağı cinsellik, hem “hız” kavramı aracılığıyla aktarılmakta hem de “haz odaklı” bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Aynı zamanda engelli kadın bedenini cinsel olarak aktif, ama itaatkâr kılan; erkeğin ise karar verici ve üstün pozisyonda yer alan bir anlatının da inşa edildiği gözlenmiştir. Örneğin “*D sendromum olabilir ama senin istediğin her şeyi yapabilirim* 🙄 🙄”, “*Sendromum Down ama seni ‘yukarı çıkarabilirim* 🙄 🤪” ifadelerinde de seksüel anlamda gücü yeten, cinsel tatmin

sağlamak ve erekte edebilme potansiyeline sahip bir Down sendromlu kadın temsili oluşturulmaktadır. Bu temsil, sorunun kaynağını bireyin konumunda gören; engelli bireyi pasif, yardıma muhtaç, hakkında başkasının karar vermesi gereken kişi olarak ele alan tıbbi model (Mamatoğlu ve Kaya, 2018) ile engelliler hakkındaki toplumsal kabullerin aksine Down sendromunu erkeğin cinsel arzularının karşılayan, performans odaklı, cinsel yeterliliğe sahip ve aktif bir araç gibi konumlandırmaktadır.

Kadın bedenine ait detayları içeren ifadeler de Down sendromunun fetişleştirici bir anlatının ögesi hâline gelmektedir. Videolarda yer alan “*A cup ve D sendromu? Erkekler bunu beğenir mi?*” ve “*D sendromlu A-cup bir kız arkadaş ister misin? 🤔*” ifadelerinde sütyen beden ölçüsü üzerinden engelli kadın bedeninin fetişleştirildiği gözlenmektedir. Down sendromu ve sütyen beden ölçüsü gibi iki farklı kavram üzerinden eril cinsel arzuların etkilenip etkilenmediğinin sorgulandığı ifadeler bir taraftan Down sendromunu erotize ederek araçsallaştırmakta; diğer taraftan fiziksel ve zihinsel farklılık arzu nesnesine dönüştürülmektedir.

3.3. Cinsellik ile Masumiyet Arasında Oluşturulan İkilemin Vurgulanması

@moonawaiifuu içerik üreticisinin videolarında yer alan ifadelerdeki cinselliğin sunumu ilgi çekici bir yaklaşımla ele alınmaktadır. Down sendromu aracılığıyla bir taraftan cinsel olgunluk mesajları verilmekteyken diğer taraftan bu mesaj masumiyeti çağrıştıran niteleyici ifadeler ve emojilerle desteklenmektedir. Örneğin, “*D sendromum var ama tatlı bir eş olamam mı yani?*” ifadesinde “tatlı” (lovely), “*Down sendromum olması sevimli bir kız arkadaş olamayacağım anlamına gelmez 🥰*” ve “*Down sendromum olsa da hâlâ sevimli olabilirim, değil mi? 😊*” ve “*D sendromum olsa da hâlâ sevimliyim, değil mi?*” “sevimli” (cute) sıfatları kullanılmıştır. Sıfatların yanı sıra “😊” (düşünceli yüz) ve “🥰” (yalvaran yüz) emojilerine de yer verilerek hem masumiyet hem de itaatkârlık vurgulanmaktadır. Aynı şekilde “*D sendromum olsa da sana iyi bir kız arkadaş olabilir miyim? 🤔 🤔*” ifadesinde kullanılan “🤔 🤔” (elinin tersiyle sağ ve solu gösteren işaret parmağı) emojisinin bir soruyu utangaçlık veya tereddütle sormayı ifade etmesinden hareketle çocuksulaştırılmış ve sevimlileştirilmiş bir ifadeyle flört etme arzusu dile getirilmektedir. Yine aynı emojinin kullanıldığı “*D sendromum olabilir ama senin*

istediğin her şeyi yapabilirim 🤔 🤔” ifadesinde de aynı emojiye yer verildiği görölmektedir. Bu ocuksulaştırma sürecine Down sendromlu kadın bedeni de dâhil edilmektedir. Daha önce de bahsedilen “*A cup ve D sendromu? Erkekler bunu beğenir mi?*” ve “*D sendromlu A-cup bir kız arkadaş ister misin? 🤔 🤔*” ifadelerinde göröleceği gibi sütyen beden ölçüsü üzerinden erkeklerin beğenisine sunulan ve ocuksulaştırılarak erotize edilen bir engelli bedeni anlatısı inşa edilmektedir.

3.4. Platform Etkileşimini Artırmaya Yönelik İfadeler

@moonawaifuu adlı profilde cinsel açıdan aktifliği ve yeterliliği sürekli vurgulanan ve bu yolla fetişleştirilen Down sendromlu kadın imajının merkezde olduğu bir anlatı söz konusudur. Bu anlatının geliştirilmesinin temel amacı, hedef kitlenin duygusal ve cinsel tetikleyiciler aracılığıyla OnlyFans gibi platformlara yönlendirilerek maddi bir kazanç elde etmektir. Bunun için de videodaki görseelliğin yanı sıra videolardaki ifadeler ve emojiilerin burada da hedef kitleyi tetikleyici bir araç olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Hem bireylerin etkileşim ihtiyacını karşılayan hem de hikâye anlatımına imkân tanıyan etkili bir iletişim mecrası olan sosyal medya; uyum, iş birliği, kolektif bellek ve anlam üretimi gibi toplumsal süreçleri destekleyen yapısıyla bireysel ve kolektif anlatıların oluşumuna katkıda bulunmaktadır (Quesenberry, 2019, s. 22). Bu nedenle sosyal medyaya yönelik içerik üretimi, hedef kitleyi harekete geçirmek amacıyla profesyonel iletişim taktiklerin kullanılmasını ve bu yolla etkileşimin artırılmasını gerekli kılmaktadır. Sosyal medyada metin üretiminin temel işlevi hedef kitleyi etkilemek ve belirli eylemlere (içerik beğenme, paylaşma, yorum yapma, bilgi edinme, ürün satın alma, bağlantıya tıklama veya etkileşim başlatma) yönlendirmek olduğundan bu metinlerin kurumsal hedeflerle tutarlı olabilmesi amacıyla metinlerin sonunda harekete geçirici mesaj (Call to Action-CTA) kullanılması önerilmektedir (Lehmann, 2024, s. 157). Söz konusu içerik üreticisinin etkileşim amacı güden videolardaki yazılı ifadelerin kullanımının iki türde gerçekleştiği görölmüştür. İlki daha önce de bahsedilen Down sendromlu olma ile ilgili sürekli yöneltilen duygusal ve cinsel anlamda kışkırtıcı sorular aracılığıyla hedef kitle etkileşime yönlendirilmektedir. İkincisi ise videoların sonuna doğrudan yönlendirici ifadelerin eklenmesiyle oluşturulmuştur. 3 ve 20. video haricindeki bütün videolarda bu türdeki yönlendirici ifadelerin yer aldığı

görülmektedir. Örneğin “Açıklamayı oku”, “Açıklamayı oku lütfen”, “Açıklamayı kontrol et” gibi ifadelerin Instagram’da görünürlüğü artırmak ve etkileşimi sağlamak için sıklıkla tekrarlandığını söylemek mümkündür. Sosyal medyada bir fotoğrafla birlikte verilen açıklamalar; metin, hashtag (#), @ ile bahsetmeler ve emojiler içerebilen, paylaşılan fotoğrafın hikâyesini sosyal medyada anlatmanın önemli bir parçası olarak etkileşimi artıran temel unsurlardandır (*Caption*, t.y). Bu nedenle hedef kitleyi açıklamayı okumaya ve yorumlamaya davet eden bu çağrı ifadeleri platform etkileşimini sağlayan öğelerden biridir. İçerik üreticisi, kullanıcıları videolarına yorum yapmaya ya da beğenmeye doğrudan yönlendirmemekte; açıklama metinlerini okumaya yönlendirip hedef kitleyi pasif bir içerik tüketicisi konumundan ayırarak bu kitlenin etkileşimli ve aktif bir kullanıcıya dönüşmesini amaçlamaktadır. Bu sayede @moonawaifoo içerik üreticisi, hedef kitlenin içerikle geçirdiği süreyi artırarak Instagram algoritmalarının söz konusu reels videolarının daha fazla kişiye ulaşmasını sağlamaktadır. Sadece 2. videoda yer alan “Not: Eğer haklıysam bio ’mdaki linke bak” ifadesiyle profildeki link aracılığıyla hedef kitlenin OnlyFans hesabına yönlendirildiği tespit edilmiştir.

Bizzat kendisinin bir “meta” olarak konumlandığı @moonawaifoo profili, “Açıklamayı oku, DM’de sürpriz var” gibi ifadeler aracılığıyla hedef kitleyi etkileşime çağırılmaktadır. Özellikle “sürpriz” kavramının söz konusu ifadelerde sürekli vurgulandığı görülmektedir. İnsan beynine uygun olarak tasarlanan sosyal medya, aidiyet ve sosyal onay hissini düzenleyen bölümlerle bağlantı kurmakta, insanların dopamin sistemini ödüllendirerek, çevrimiçi bağlantı ve etkileşim kurarak ve paylaşarak daha fazla ödül arayışını teşvik etmektedir (Aral, 2022, s. 136). Sıklıkla vurgulanan “sürpriz” kavramı ise ödül odaklı bir beklenti ya da merak uyandırıcı başka bir strateji olarak karşımıza çıkmaktadır. Aynı zamanda bu süreçte emojiler de platform etkileşimini açık ya da örtük anlamlarıyla desteklemektedir. Örneğin “Alttaki açıklamayı oku lütfen 🥰” “Açıklamayı oku, belki dm’nden sürpriz alırsın 🤩”, “Sürpriz için açıklamayı oku ✨ ✨” ve “Açıklamayı oku lütfen, bir sürpriz var 🗑” ifadelerinde “🥰” (gözleri dolmuş yüz), “🤩” (dil dışarıda), “✨” (parıltılar) “🗑” (sihirli asa) ve “🗑” (dil) emojilerinin kullanıldığı görülmektedir. “🥰” gözleri dolmuş yüz emojisi şükran, üzüntü, öfke ve korku gibi bir dizi duyguyu belirtmekte,

“🙄” ve “👄” (dil) emojileri şakacılığı temsil etmekte; “💎” ve “🔮” emojileri ise büyüleyici, olağanüstü, eğlenceli ya da sihirli atmosferi simgelemekte ve genellikle duyguları çağrıştırmaktadır (👄 *Dil*, t.y; 🙄 *Dil dışarıda*, t.y; 💎 *Parıltılar*, t.y; 🔮 *Sihirli asa*, t.y). Sürpriz gelme vaadiyle birlikte kullanılan “👄” emojisi oral ilişki anlamına da gelmektedir (Baucom, 2025). Bu bağlamda merak ve beklenti uyandırarak hedef kitle kışkırtılmaktadır. Yönlendirici ifadelerde “*Not: Eğer haklıysam bio’mdaki linke bak 🙄*” yönlendirici ifadesinde kullanılan yalvaran yüz emojisi “🙄”, görünüş itibarıyla yalvarma ya da rica etme ifadesi taşıyan, sevgi dolu bir duygu ya da hayranlığı da temsil edebilen, hatta itaatkârlık anlamı da taşıyan ve genellikle bir iyilik talep edilirken ya da bir şey istenirken kullanılan bir emojidir (Baucom, 2025; “🙄 Yalvaran yüz”, t.y.). Bu bağlamda emojiler aracılığıyla hem itaatkâr ve sevimli görünme stratejisi izlenmekte hem de platformdaki bu tarz yönlendirici mesajlara daha fazla duygusallık yüklenmektedir. Böylece yönlendirme ifadelerinde kullanılan emojiler aracılığıyla hedef kitleye verilmek istenen mesaj pekiştirilmektedir.

4. Tartışma

@moonawaiuu adlı içerik üreticisinin yapay zekâ destekli uygulamalar kullanılarak Down sendromlu imajı verilen ve Instagram’da paylaşılan reels videolarının analiz edildiği bu çalışma kapsamında Down sendromu özelinde engellilik ve engelliliğin konumlandırılış biçimleri yazılar ve emojilerin oluşturduğu bağlamla ele alınmıştır. Söz konusu içeriklerde inşa edilen bu Down sendromlu kadın imajı aracılığıyla duygusal yeterlilik, cinsellik ve toplumsal kabuller sıklıkla vurgulanmaktadır. Gerçek bağlamından kopararak inşa edilmiş bu engelli kadın imajı aracılığıyla duygusal ilişkilerdeki yetersizlik sürekli vurgulanmakla birlikte Down sendromlu olmanın da olumsuzlandığı görülmektedir. Down sendromlu bireylerin romantik ilişkiler kuramayacağına yönelik tekrarlanan sorular aracılığıyla da toplumsal önyargılar yeniden üretilmektedir. Sorular aracılığıyla acıma duyguları ile erotik arzu arasında bir gerilim oluşturan bu ifadeler, emojiler ile desteklenerek kitleyi duygusal ve cinsel açıdan merak uyandıran bir etkileşime davet etmektedir. Emojiler aracılığıyla şifrelenmiş erotik ve pornografik ifadeler, engelli kadın bedenini

fetişleştirmenin yanı sıra bu bedeni her zaman erkeğin cinsel arzularına hizmet eden ve itaatkâr bir objeye indirgemekte, yer yer engellilikle ilgili toplumsal kabullerin dışına çıkarmakta ve Down sendromunu cinsel açıdan aktif kılan bir söylemin parçasını oluşturmaktadır. Down sendromunun cinselleştirilmesi sürecinde vurgulanan masumiyet ise bir yandan “sevimsizlik” ve “çocuksuluk” gibi kavramlarla harmanlanarak sunulmakta diğer taraftan bu sunum ciddi bir etik sorunu teşkil eden cinsel çağrışımlarla birlikte ele alınmaktadır. Videolardaki ifadeler ve emojilerin kullanılmasındaki amaç sadece cinsellik vurgusunda değil; aynı zamanda platform etkileşimini ve görünürlüğü artırmak için de kullanılmaktadır. Bu taktikler aynı zamanda mesaj kutusuna sürpriz gelebileceği vaadi ile hedef kitleyi içerik üreticisinin asli amacı olan OnlyFans gibi yetişkin içeriğini barındıran platformlara çekme stratejisinin bir parçası hâline gelmektedir. Bu da manipüle edilmiş içerikler üretmenin esas amacının ekonomik kazanç elde etmek olduğunu ortaya koymaktadır.

SONUÇ

Çalışmada bahsedilen içeriklerde yer alan ifadeler ve emojilerle şifrelenen cinsel imalar ile Down sendromu pornografik ve erotik bir anlatıya aracı kılınmakta ve engellilik net bir biçimde istismar edilmektedir. Bu içeriklerin aynı zamanda engelli bireyleri cinsel fantezilerin nesnesi ve potansiyel kurbanı hâline getirebileceği ileri sürülebilir. Yönlendirici ifadeler aracılığıyla platform etkileşiminin artırıldığı söz konusu içerikler, engelli bireylerin kırılğanlığını ihlâl etmektedir. Bu bireyleri cinsel bir fetiş nesnesine indirgeyen ve hedef kitleyi OnlyFans gibi yetişkin içeriklerini barındıran platformlara yönlendiren bu içerikler, engelliliği cinsel deneyim açısından merak uyandırıcı ve kışkırtıcı bir araç olarak konumlandırılmaktadır. Topluluk kuralları gereği Instagram’da çıplaklık ya da cinsellik içeren görüntülerin kısıtlanmasına rağmen söz konusu içerikler başka isimler altında sürekli ve yeniden üretilmekte, paylaşılmakta ve çok izlenmektedir. Instagram gibi milyarlarca kullanıcıya sahip sosyal medya mecralarının topluluk kurallarında engellilerin etik dışı bir biçimde temsil edilmesi ve bu bireylere yönelik istismarların önüne geçilebilmesi amacıyla ciddi düzenlemelerin yapılması şarttır. Teknolojik gelişmelerin baş döndürücü bir hızla devam ettiği bu süreç içinde önlemlerin teknolojik gelişmelerle eş zamanlı bir biçimde alınması sağlanmalı, yasalar teknolojik gelişmelerin gerisinde

kalmamalıdır. Yapay zekâ teknolojilerinin sosyal medyada içerik üretimi dinamiklerine hâkimiyet kurmaya başladığı bir dönemde olduğumuz gerçeğini kabullenmek gerekmektedir. Bu gerçeklikten hareketle devletler, engelli bireyleri merkeze alan ve bu bireyleri savunmasız kılabilecek kötü amaçlı içerik üretimine karşı hukuksal düzlemde birlikte hareket etmeli; caydırıcı ve geniş kapsamlı önlemlerin alınmasını sağlamalıdır. Tüm sosyal medya platformlarının ve yapay zekâ sağlayıcılarının ise kötü amaçlı kullanımları önlemek amacıyla devletlerle iş birliği yaparak ortak bir zeminde hareket etmesi önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- 🌟 *Parıltılar.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/sparkles/>
- 🍆 *Patlıcan.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/eggplant/>
- 👅 *Dil.* (t.y). Emojigraph. Erişildi 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/tongue/>
- 😏 *Gözü yaşlı gülümseyen yüz.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/smiling-face-with-tear/>
- 😓 *Yalvaran yüz.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/pleading-face/>
- 🪄 *Sihirli asa.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/magic-wand/>
- 👁️ *Gizlice bakan yüz.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/face-with-peeking-eye/>
- 😋 *Lezzetli yiyecek beğenen yüz.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/face-savoring-food/>
- 😞 *Düşünceli yüz.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/pensive-face/>
- 😜 *Dil dışarıda.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/face-with-tongue/>
- 😴 *Çok yorgun.* (t.y). Emojigraph. 17 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://emojigraph.org/tr/weary-face/>
- Anciaux, A., & Gramaccia, J. A. (2025). Imagining markets and crafting value: The emergence of an AI-generated pornographic content ecosystem. *Porn Studies*, 1-16. <https://doi.org/10.1080/23268743.2025.2492332>
- Aral, S. (2022). *Furya makinesi: Sosyal medya seçimlerimizi, ekonomimizi ve sağlığımızı nasıl bozuyor?* (S. H. Özçelik, Çev.). Tellekt.
- Avrupa Birliği Yapay Zekâ Yasası.* (2024). 15 Şubat 2026 tarihinde erişildi, <https://artificialintelligenceact.eu/article/50/>
- Baucom, J. (2025, Mart 4). *A Parent's Guide to Sexting Emojis.* gabb Now. <https://gabb.com/blog/sexual-emojis/>

- Berg, B. L., ve Lune, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (E. Şentuna Akay, Çev.). (5. Baskı). Eğitim Yayınevi.
- Bozzi, N. (2025). Meta's artistic turn: AR face filters, platform art, and the actually existing metaverse. *Information, Communication & Society*, 28(5), 832-851. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2024.2427116>
- Bruno, R. L. (1997). Devotees, pretenders and wannabes: Two cases of factitious disability disorder. *Sexuality and Disability*, 15(4), 243-260. <https://doi.org/10.1023/A:1024769330761>
- Caption. (t.y). Hootsuite. 25 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://blog.hootsuite.com/social-media-definitions/caption/>
- Dhawan, E. (2022). *Dijital beden dili: Mesafeler fark etmeksizin nasıl bağ kurulur ve güven inşa edilir?* (Z. S. Sökmen, Çev.). Timaş Yayınları.
- Dönmez, Z. (2025). Yapay zekânın hukuki gelişimi ve AB Yapay Zekâ Yasası. *Adalet Dergisi*, 74, 947-975. <https://doi.org/10.57083/adaletdergisi.1677361>
- Elman, R. A. (1997). Disability pornography: The fetishization of women's vulnerabilities. *Violence Against Women*, 3(3), 257-270. <https://doi.org/10.1177/1077801297003003003>
- Emmel, N. (2013). *Sampling and choosing cases in qualitative research: A realist approach*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781473913882>
- Fay, D., Haddadi, H., Seto, M. C., Wang, H., & Kling, C. (2016). An exploration of fetish social networks and communities. İçinde A. Wierzbicki, U. Brandes, F. Schweitzer, & D. Pedreschi (Ed.), *Advances in Network Science* (C. 9564, ss. 195-204). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-319-28361-6_17
- Galbreath, N. W., Berlin, F. S., & Sawyer, D. (2002). Paraphilias and the Internet. İçinde A. Cooper (Ed.), *Sex and the Internet: A guidebook for clinicians* (ss. 187-205). Brunner-Routledge.
- Garland-Thomson, R. (2009). *Staring: How we look*. Oxford University Press.
- Get on your knees. (2025). İçinde *Urban Dictionary*. <https://www.urbandictionary.com/define.php?term=get%20on%20your%20knees>
- Hamilton, V., Soneji, A., McDonald, A., & Redmiles, E. M. (2023). "Nudes? Shouldn't I charge for these?": Motivations of new sexual content creators on OnlyFans. *Association for Computing Machinery*, 1-14. <https://doi.org/10.1145/3544548.3580730>
- Han, B.-C. (2017). *Şeffaflık toplumu* (H. Barışcan, Çev.) Metis Yayınları.
- Hays, K. (2024, Ekim 30). *Mark Zuckerberg says a lot more AI generated content is coming to fill up your Facebook and Instagram feeds*. Fortune. <https://fortune.com/2024/10/30/mark-zuckerberg-ai-generated-content-next-big-category-social-media-feeds/>
- Henry, N., McGlynn, C., Flynn, A., Johnson, K., Powell, A., & Scott, A. J. (2021). *Image-based sexual abuse: A study on the causes and consequences of non-consensual nude or sexual imagery*. Routledge.
- Hill, S. (2022). Locating disability within online body positivity discourses: an analysis of #DisabledAndCute. *Feminist Media Studies*, 23(4), 1311-1326. <https://doi.org/10.1080/14680777.2022.2032254>

- Jacobsen, B. N., & Simpson, J. (2024). The tensions of deepfakes. *Information, Communication & Society*, 27(6), 1095-1109. <https://doi.org/10.1080/1369118X.2023.2234980>
- Kafer, A. (2012). Desire and disgust: My ambivalent adventures in devoteeism. İçinde R. Mcreuer & A. Mollow (Ed.), *Sex and Disability* (ss. 331-354). Duke University Press.
- Khedun-Burgoine, B., & Kiaer, J. (2023). *Korean wave in World Englishes: The linguistic impact of Korea's popular culture* (1. Baskı). Routledge.
- Kirchengast, T. (2020). Deepfakes and image manipulation: Criminalisation and control. *Information & Communications Technology Law*, 29(3), 308-323. <https://doi.org/10.1080/13600834.2020.1794615>
- Klein, N. (2024). *Doppelgänger - Ayna dünyaya yolculuk* (E. Kılıç, Çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Lapointe, V. A., Dubé, S., Rukhlyadyev, S., Kessai, T., & Lafortune, D. (2025). The present and future of adult entertainment: A content analysis of AI-generated pornography websites. *Archives of Sexual Behavior*. <https://doi.org/10.1007/s10508-025-03099-1>
- Lehmann, W. (2024). *Social media theory and communications practice*. Routledge.
- Limoncin, E., Carta, R., Gravina, G. L., Carosa, E., Di Sante, S., Isidori, A. M., Lenzi, A., & Jannini, E. A. (2014). The sexual attraction toward disabilities: A preliminary internet-based study. *International journal of impotence research*, 26(2), 51-54. <https://doi.org/10.1038/ijir.2013.34>
- Maiberg, E. (2025, Mart 19). People Are Using AI to Create Influencers With Down Syndrome Who Sell Nudes. *404media.co*. <https://www.404media.co/people-are-using-ai-to-create-influencers-with-down-syndrome-who-sell-nudes/>
- Maiberg, E., & Koebler, J. (2024, Kasım 20). *Inside the Booming "AI Pimping" Industry*. 404 Media. <https://www.404media.co/inside-the-booming-ai-pimping-industry-3/>
- Mamatoğlu, N., ve Kaya, O. (2018). Engellilik tarihinde erişilebilirlik: İlkeler ve yöntemler. *Türkiye Klinikleri Psikoloji Özel Dergisi*, 3(1), 53-64.
- McGlynn, C., & Toparlak, R. T. (2025). The 'new voyeurism': criminalizing the creation of 'deepfake porn'. *Journal of Law and Society*, 1-25. <https://doi.org/10.1111/jols.12527>
- Meta Audience Network Policy*. (t.y). Yetişkin Çıplaklığı ve Cinselliği. 16 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://transparency.meta.com/tr-tr/policies/community-standards/adult-nudity-sexual-activity/>
- Moonamay*. (t.y). Ana sayfa [OnlyFans Profili]. OnlyFans. 02 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, <https://onlyfans.com/moonamay/>
- Moonax*. (t.y). *Get All My Links*. (t.y). GetAllMyLinks. 02 Mayıs 2025 tarihinde erişildi, getallmylinks.com/moonax
- Mustafa, O. (2025, Nisan 24). *AI "Down Syndrome" filters used to promote sexual content on Instagram*. ITV News. <https://www.itv.com/news/2025-04-24/ai-down-syndrome-filters-used-to-promote-sexual-content-on-instagram>
- Nath, R. (2025, Mayıs 29). *Suggestive Videos Using A Down Syndrome Filter Are Taking Over TikTok & Instagram*. Pedestrian. <https://www.pedestrian.tv/online/down-syndrome-filter-deepfake-ai/>

- Pettman, D. (2017). *Sonsuz dikkat dağınıklığı: Gündelik yaşamda sosyal medyaya odaklanmak* (Y. Çetin, Çev.). Sel Yayıncılık.
- Quesenberry, K. A. (2019). *Social media strategy : Marketing, advertising, and public relations in the consumer revolution* (2. Baskı). Rowman & Littlefield.
- Romero Moreno, F. (2024). Generative AI and deepfakes: A human rights approach to tackling harmful content. *International Review of Law, Computers & Technology*, 38(3), 297-326. <https://doi.org/10.1080/13600869.2024.2324540>
- Santinele Martino, A., Moumos, E., & Trung, R. (2024). Disabled content creators on OnlyFans: Empowerment, representation, and precarity. *Sexualities*, 28(3), 1191-1206. <https://doi.org/10.1177/13634607241252250>
- Schlott, R. (2025, Mayıs 8). Hyper-sexualized AI Down syndrome content is going viral in latest sick trend. *New York Post*. <https://nypost.com/2025/05/08/us-news/hyper-sexualized-ai-down-syndrome-content-is-going-viral-in-latest-sick-trend/>
- Shew, A. (2020). Ableism, technoableism, and future AI. *IEEE Technology and Society Magazine*, 39(1), 40-85. <https://doi.org/10.1109/MTS.2020.2967492>
- Tangermann, V. (2024, Ekim 31). *Mark Zuckerberg Pledges To Fill Facebook With Even More AI Slop*. TheByte. <https://futurism.com/the-byte/mark-zuckerberg-fill-facebook-more-ai-slop>
- Turkle, S. (2024). *Ekrandaki Hayat: İnternet Çağında Kimlik* (Ö. Çelik, Çev.). AA Kitap.
- Two Fingers Touching*. (2020). Know Your Meme. <https://knowyourmeme.com/memes/☞☞-two-fingers-touching>
- Waifu. (2025). İçinde *Collins*. <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/waifu>
- Westerlund, M. (2019). The emergence of deepfake technology: A review. *Technology Innovation Management Review*, 9(11), 40-53. <https://doi.org/10.22215/timreview/1282>
- Williams, J. L. (2017). Freak pornography and the cultural politics of disabled sexuality. İçinde *Media, performative identity, and the new American freak show* (ss. 114-136). Palgrave Macmillan, Cham.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yüzüğüldü, M. A. (2023). Down sendromlu çocukların gelişimsel özellikleri, rehabilitasyon imkanları ve ekip çalışmasında çocuk gelişimcinin rolü üzerine bir derleme. *Journal of Sustainable Education Studies*, 4(3), 232-242.

Extended Abstract

Research Background & Aim

While the use of artificial intelligence tools for content production on social media platforms accelerates content creation on the one hand, it also causes many ethical problems on the other. The use of images of women that are given the appearance of Down syndrome through AI-assisted face filters in the production of

adult-oriented content, and the positioning of individuals with Down syndrome as objects of sexual fetish through such manipulated content, is regarded as an ethical problem and is addressed in this study. This study aims to examine, through the expressions and emojis used in the videos, the ethical problems arising from the ways that individuals with Down syndrome are represented in social media content in which filters related to the typical facial appearance of Down syndrome are used via AI tools on videos that are either deliberately produced by adult content creators or taken from other content creators without permission. In the study, the ways in which the disabled female body is reduced to a sexual fetish object, the kind of effect intended to be created, the type of perception of disability constructed, and the ways in which existing discriminatory judgments toward disability are reinforced are examined through the texts and emojis in the videos.

Methodology

The study adopts a qualitative design and uses the content analysis method. Since there are many users on Instagram producing content using a Down syndrome filter, the Instagram account @moonawaifuu was purposively selected for this study. A total of 32 reels videos shared on this account between 1–30 April 2025 were analyzed. The study also focused on the use of text and emojis in the videos. In this context, both the general meanings of emojis and their sexual connotations were considered in the analysis. Based on the meanings of the texts and emojis in these videos, four categories were created. Through these categories, the study aimed to reveal not only the linguistic level of the texts and emojis in the analyzed videos, but also the emotional, sexual, and interactional dimensions produced by these elements.

Findings

On the Instagram profile of the content creator with the username @moonawaifuu, who constitutes the subject of this research, there are statements indicating that the content creator is described as a model who has just turned 18 and has 124,000 followers. Through the expressions in the profile, the content creator directs the target audience to the content creator's OnlyFans account. The study determined that an intense pornographic narrative is constructed through the written

expressions and emojis in the videos. Within the analysis conducted in the framework of the positioning of Down syndrome in the context of emphasizing emotional adequacy, it was found that an image of a woman with Down syndrome based on deficiency and inadequacy is constructed through written expressions and emojis. It was observed that the scripted discourses designed to direct the target audience in this content reproduce and disseminate social assumptions about disabled individuals. Within the framework of the fetishization of Down syndrome and the emphasis on pornography, a pornographic narrative is foregrounded, and Down syndrome is positioned directly as a sexually arousing element. Within the framework of emphasizing the dilemma between sexuality and innocence, this dilemma is intentionally used through sexual innuendos associated with connotations such as “shyness,” “childishness,” and “cuteness.” Within the framework of expressions intended to increase platform interaction, the content creator attempts to increase platform engagement by using curiosity-inducing expressions and emojis that evoke emotional and sexual connotations; ultimately, the aim is to direct the target audience to the OnlyFans platform.

Conclusion & Discussion

Pornographic and erotic narrative is constructed through the written expressions and emojis in the content examined in this study. Down syndrome is placed at the center of this narrative. This situation amounts to the exploitation of disability. The use of AI technologies in content production in ways that fetishize disabled individuals carries many risks for these individuals. It can be argued that such content may carry the risk of turning disabled individuals into objects of sexual fantasies and potential victims. In this content, where platform interaction is sought to be increased through directive expressions, the vulnerability of disabled individuals is violated. These contents, which reduce such individuals to sexual fetish objects and direct the target audience to platforms hosting adult content such as OnlyFans, position disability as a curiosity-provoking and provocative tool in terms of sexual experience. Serious regulations are necessary in order to prevent the unethical representation of disabled individuals and the abuses directed at them. Although labeling obligations imposed on AI-generated content, such as those introduced by the European Union

Artificial Intelligence Act (EU AI Act), are positive developments, in this period of technological developments at a dizzying pace, measures should be taken in step with technological advances, and laws should not lag behind technological progress. Today, it is necessary to acknowledge the reality that AI technologies have begun to dominate the dynamics of content production on social media. Based on this reality, states should act together in the legal sphere against malicious content production that centers on disabled individuals and may render them vulnerable; they should ensure the adoption of deterrent and comprehensive measures. It is also recommended that all social media platforms and AI providers cooperate with states and act on common ground in order to prevent malicious uses.

Yazarın alışmaya katkı oranı %100'dür.

alışma kapsamında herhangi bir kurum veya kişi ile ıkar atışması bulunmamaktadır.